

افغانستان آزاد – آزاد افغانستان

AA-AA

چو کشور نېاشد تن من مېباد بدین بوم و بر زنده یک تن مېباد
همه سر به سر تن به کشتن دهیم از آن به که کشور به دشمن دهیم

www.afgazad.com

afgazad@gmail.com

Political

سیاسی

علی متین فر*
فرستنده: فرید پرواز
۰۴ جنوری ۲۰۱۴

تصمیم و اهداف دولت ترکیه در همکاری دفاعی با چین

اقدام اخیر کمیته اجرائی صنایع دفاعی ترکیه به ریاست نخست‌وزیر و با حضور مقامات ارشد نظامی این کشور نسبت به آغاز مذاکره با شرکت چینی CPMIEC جهت تولید مشترک سیستم دفاع هوایی و موشک‌های دوربرد LORAMIDS -T به ارزش ۴۴۰/۳ میلیارد دلار این کشور را وارد مرحله جدیدی از همکاری دفاعی با یک کشور غیر عضو ناتو کرده است.

از این روی با توجه به مناقصه برگزار شده که طی آن شرکت‌های اروپایی، امریکایی، روسی و چینی در آن حضور داشتند، پیشنهاد شرکت چینی توانست نظر ترکیه را به خود جلب کند، به گونه‌ای که این کشور تصمیم گرفته تا مذاکرات خود را با این شرکت برای نهایی کردن این پروژه مشترک ادامه دهد.

از نظر مقامات وزارت دفاع ترکیه، همکاری با این شرکت چینی از دیرباز بوده و تصمیم اخیر دولت ترکیه بر انتخاب سیستم چینی نیز پس از شش سال بحث در مورد آن، در عالی‌ترین سطح، تصمیم‌گیری شده است. در این سال‌ها شرکت‌های تولیدکننده صنایع دفاعی و موشکی، بارها و بارها با اعلام قیمت پیشنهادی در مورد انتقال کامل فناوری با تولید مشترک با کمیته صنایع دفاعی ترکیه مذاکره می‌کرده‌اند.

علت انتخاب این سیستم توسط ترکیه

نخست‌وزیر ترکیه نیز پس از جلسه کمیته دفاعی گفته که انتخاب چین به علت جذاب بودن پیشنهاد از منظر پائین بودن قیمت نسبت به سایر شرکت‌ها، تولید مشترک و در نهایت سرعت عمل این کشور در آماده شدن اولین محموله دانسته است. وی همچنین گفت همه اعضای کمیته موافقت کرده‌اند که همکاری با چین بهترین راه حل ایجاد شغل و بهبود وضعیت دفاعی ترکیه نیز هست.

وزیر دفاع ترکیه علت اصلی موافقت کمیته دفاعی دولت به ادامه مذاکره با شرکت چینی را به دلیل تولید مشترک، انتقال فناوری و قیمت مناسب آن دانسته است. از این روی، اگر کشورهای دیگر می‌توانستند به ترکیه چنین تضمین‌هایی دهند، ترکیه سیستم آن کشورها را نیز در دستور کار قرار می‌داد. این تضمین‌ها به شرح زیر است:

۱- در این مناقصه شرکت‌های امریکایی زیتون و لاکهید مارتین با مدل پاتریوت-PAC ۳ شرکت روسی Rosoboronexport با مدل اس ۴۰۰ و شرکت مشترک ایتالیایی و فرانسه با مدل SAMPEurosam را پیشنهاد

کرده‌اند. بر اساس اطلاعات موجود مدل اوروسام در رتبه دوم، سیستم پاتریوت در رتبه سوم و سیستم اس ۴۰۰ روسی نیز به دلیل دیرکرد در اعلام نرخ پیشنهادی از شرکت در مناقصه حذف شده است.

۲- به دلیل ناتوانی در دریافت موشک‌های کوتاه‌برد از ایالات متحده و اروپا در دهه ۱۹۹۰ میلادی، این کشور با شرکت چینی CPMIEC در زمینه صدور مجوز و انتقال فناوری تولید سیستم‌های موشک‌های بالستیک کوتاه برد، همکاری می‌کرده است.

۳- از این رو بنا بر تصمیم جدید ترکیه این کشور می‌خواهد استعداد چهار گردان، هجده آتشبار با توانمندی ۲۸۸ فروند موشک زمین به هوای بازدارنده را از طریق موشک چینی تأمین کند.

احمد داوود اوغلو وزیر خارجه ترکیه نیز ضمن همصدائی با وزیر دفاع این کشور گفته است، پیشنهاد چین بر پایه خواسته اولیه ما از منظر قیمت و تولید مشترک بوده است. وی همچنین تکرار کرد اگر سازندگان امریکائی و اروپائی چنین سیستمی، شرایط بهتری برای ما فراهم می‌کردند، ترکیه می‌توانست آن‌ها را برگزیند.

دبیرکل کمیته دفاعی دولت، سه دلیل اصلی انتخاب فوق را به رضایت از نیازهای عملیاتی، ایجاد فرصت برای مشارکت ۵۰ درصدی در تولید قطعات موشکی و در مجموع کاهش هزینه‌های کلی آن دانسته است. به نظر وی در صورت توافق طرفین، موافقت‌نامه فوق طی شش ماه آتی امضاء و این سیستم می‌تواند در چهار سال آینده وارد صنایع دفاعی ترکیه شود.

به نظر ترکیه اعضای سابق بلوک شرق ناتو که مجهز به سیستم اتحاد جماهیر شوروی در جنگ سرد بودند، توانسته‌اند بدون هیچ مشکلی به ادغام این سیستم با سیستم ناتو ادامه دهند. همچنین معیاری نیست که بنا بر آن کشورهای عضو ناتو تنها باید از کشورهای عضو ناتو سلاح خریداری کنند. ترکیه به وجود موشک‌های ضد هوایی اس ۳۰۰ روسیه در یونان اشاره کرده و بر این باور است، استدلال‌های ناتو در رد سیستم موشکی چین واقعی نیست. همچنین شواهدی موجود است که هفت یا هشت کشور ناتو برخوردار از موشک‌های روسی در زرادخانه‌های خود بوده است.

ساختار صنایع دفاع موشکی ترکیه

اکنون ترکیه از سیستم امریکائی نایک هرکولس ۱۴ MIM (متعلق به دوران جنگ سرد) در سیستم دفاع هوایی دوربرد خود استفاده می‌کند. همچنین هالند نیز در راستای تقویت هوافضاء و ارتقای قابلیت‌های موشکی ترکیه (در دوران جنگ امریکا با عراق در سال ۲۰۰۳) بنا بر دستور ناتو سه آتشبار موشکی پاتریوت را به این کشور فرستاد. از سوی دیگر، بنا بر توافق اعضای ناتو در جلسه لیسبون در سال ۲۰۱۰ میلادی تصمیم گرفته شد تا فضای ترکیه تحت مراقبت سیستم دفاع موشکی ناتو که برای حفاظت از قلمرو اروپائی ناتو تشکیل شده است، قرار گیرد. از این روی، ترکیه از اواخر سال ۲۰۱۱ میلادی میزبانی سامانه راداری سپر دفاع موشکی این سازمان را با سیستم -AN/TPY-۲ پذیرفته است.

ترکیه همچنین در نومبر سال ۲۰۱۲ به دلیل مشکلات امنیتی در مرزهای خود با سوریه از ناتو خواسته تا مناطق جنوبی این کشور را با سیستم موشکی پاتریوت مجهز کند که این درخواست توسط ایالات متحده امریکا، آلمان و هالند با اختصاص شش آتشبار پاتریوت که در شهرهای غاز آنتب، فهران ماراش و آدانا در جنوب این کشور قرار دارند استقرار یافته و از این طریق، ناتو آمادگی خود را برای کمک به سیستم دفاعی ترکیه اعلام کرده است.

واکنش ایالات متحده نسبت به اقدام ترکیه

این تصمیم ترکیه در دیدار مقامات ارشد دو کشور در حاشیه مجمع عمومی سازمان ملل در نیویورک مورد گفت‌وگو قرار گرفت. واشنگتن مراتب ناخرسندی خود از این تصمیم را اعلام و تأکید کرد که از تصمیم دولت ترکیه در همکاری با یک شرکت چینی که با تحریم ایالات متحده روبه‌روست نگران و ورود این سیستم به ساختار دفاعی این کشور را مغایر با سیستم‌های ناتو و با توانایی‌های دفاع دستجمعی اعضاء ارزیابی می‌کند.

مقامات امریکائی همچنین ضمن پیگیری این موضوع طی سفر به ترکیه، مراتب نگرانی خود را به صور گوناگون بیان و حتی آمادگی خود را برای گفت‌وگو در تأمین نیازهای دفاعی ترکیه بیان کردند. در این خصوص، جیم میلز، معاون وزیر دفاع امریکا در آغاز ماه نومبر (پس از شرکت در مراسم کلنگ‌زنی مرکز راه‌اندازی سامانه موشکی ناتو در پایگاه هوایی Deveselu در رومانی) در سفر به آنکارا، این نکته را مطرح کرد که ترکیه در صورتی می‌تواند از این سیستم در ساختار دفاعی خود بهره‌گیر که در آینده انتظار نداشته باشد، این سیستم با ساختار ناتو هماهنگ باشد. در واقع ترکیه در کاربرد این تسلیحات در صورت مواجهه با هر گونه تهدید در آینده باید مستقلانه عمل کند.

تحلیلگران بیان این مطلب را در واکنش به اظهارات مقامات ترکیه در توجیه انتخاب سیستم خارج از قلمرو ناتو دانسته که اعلام کرده‌اند، برخی از کشورهای جدید ورود ناتو از بلوک شرق همچنان از سیستم روسی در ساختار دفاعی خود بهره‌مند بوده و وجود این تسلیحات نمی‌تواند مانعی در ادامه همکاری اعضای ناتو با یکدیگر دانسته شود.

واکنش ناتو به اقدام ترکیه

«آندرش فوگ راسموسن»، دبیرکل ناتو در پایان جلسهٔ وزرای دفاع ناتو در بروکسل در ماه اکتوبر دربارهٔ ورود سیستم موشکی خارج از ناتو در ساختار دفاعی ترکیه که براساس دیدگاه‌های برخی از اعضای ناتو، مغایر ابتکارات این سازمان در جلسهٔ شیکاگو در سال ۲۰۱۲ عنوان شده است، اعلام کرد. دولتهای عضو باید به سؤال‌های فراروی این سازمان به طور جدی پاسخ دهند.

از سوی دیگر، تحلیلگران ناتو نیز بر این باورند که سیستم چینی کامل با سیستم دفاع موشکی بالستیک ناتو هماهنگ نیست. ورود این سیستم روند همگرایی کامل اعضاء را با مشکلات روبه‌رو کرده و وضعیت آموزشی و دکترین دفاعی ترکیه با متحدان ناتو را پیچیده می‌کند. به نظر آنان، نیروی هوایی ترکیه در بهره‌برداری، تعمیر و نگهداری و در نهایت کارکرد این سیستم به شرکت چینی نیازمند است و از سوی دیگر برای همکاری با ناتو و سیستم موشکی موجود در این کشور به تخصص نظامیان امریکائی، آلمانی، هالندی، ایتالیائی و فرانسوی نیازمند است تا بتواند از سیستم‌های دفاع هوایی و موشکی ناتو نیز بهره‌مند شود؛ از این روی، ترکیب این دو سیستم کار را برای ترکیه مشکل خواهد ساخت.

واکنش ترکیه به انتقادات موجود

ترکیه در واکنش به انتقادات متحدین خود اعلام کرده که می‌خواهد با ورود سیستم چینی در ساختار دفاعی خود آشنائی متحدان ناتو با قابلیت‌های این سیستم را امکان‌پذیر ساخته و آن را با سیستم ناتو یک پارچه کند. نخست‌وزیر ترکیه نیز گفته این معامله کمک خواهد کرد تا این کشور شکاف فناوری خود را از این راه پر کند. این کار علاوه بر افزایش قابلیت بازدارندگی این کشور، نمادی از استقلال آن خواهد بود.

بررسی اقدام ترکیه و واکنش‌های انجام شده در هفته‌های اخیر، تعجب تحلیلگران نظامی ترک و ناتو را برانگیخته است. به نظر آنان، تصمیمی معارض با دیدگاه‌های ایالات متحده در سطح ناتو، قطعاً یک علامت منفی تلقی شده و در نتیجه موجب تشدید مشکل در روابط امریکا و ترکیه خواهد شد.

همچنین برخی از تحلیلگران ضمن مقایسه رابطه نزدیک بین نخست‌وزیر ترکیه و بارک اوباما در سال‌های ۲۰۱۱ و حتی ۲۰۱۲ و روابط نچندان گرم آنان در سال ۲۰۱۳ میلادی اوج عدم تفاهم آن‌ها را در سفر اردوغان به آمریکا و ملاقات با اوباما در کاخ سفید مربوط دانسته که طی آن، نخست‌وزیر ترکیه نتوانسته است رئیس‌جمهور آمریکا را به استقاده از زور در بحران سوریه ترغیب نماید. موضوع دیگری که از دید تحلیلگران مسائل سیاسی پنهان‌نمانده است انتقاد علنی اردوغان از غرب به دلیل واکنش سردآنان نسبت به سرنگونی دولت مرسی از یک سو و در مقابل واکنش تند آنان نسبت به تظاهرات در پارک گزی در ترکیه دانست.

از سوی دیگر، توافق بین آمریکا و روسیه جهت خودداری از اقدام نظامی علیه سوریه در صورت تحویل سلاح‌های کیمیائی خود به ناظران سازمان ملل، نیز دیدگاه‌های دو کشور را نسبت به یک دیگر عمیق‌تر کرده و این وضعیت در تصمیم‌گیری ترکیه در انتخاب سیستم چینی تأثیرگذار بوده است؛ وضعیتی که در حاشیه تجمع گروه بیست در سنت پترزبورگ مشهود و ملاقات دوجانبه بین اردوغان و اوباما به دلیل واکنش منفی آمریکا به این تصمیم تنظیم نشد. این برخورد سرد موجب شد تا عبدالله گل رئیس‌جمهور ترکیه در راستای آرام کردن کشورهای ناتو در نیویورک اعلام نماید که انتخاب این سیستم در سطح مذاکره بوده و توافق نهائی با چین نشده است. انتخاب این مدل صرفاً به دلایل فنی و اقتصادی صورت گرفته است. به موازات آن داوود اوغلو، وزیر خارجه نیز این گونه اعلام کرده که این انتخاب نهائی نشده است.

ترکیه از این اقدام خود و خبرسازی پیرامون آن اهداف زیادی را دنبال می‌کند؛ یکی از این اهداف می‌تواند تشویق و ترغیب اعضای ناتو به همکاری بیشتر با ترکیه و انتقال فناوری ساخت تسلیحات موجود در ناتو است، به گونه‌ای که این کشور نمی‌خواهد استفاده‌کننده صرف از این نوع تسلیحات باشد، بلکه می‌خواهد تکنولوژی ساخت آن را نیز داشته باشد.

یکی دیگر از اهداف ترکیه، می‌توان فشار به اعضای اتحادیه اروپائی در جهت پذیرش این کشور در آن اتحادیه باشد؛ موضوعی که سالیان زیادی است، موجب ناراحتی و سردی روابط ترکیه با کشورهای عضو اتحادیه مذکور شده و همچنان مخالفان زیادی دارد.

هدف دیگر این کشور، هشدار به آمریکا مبنی بر این که اگر ترکیه به عنوان شریک ستراتیژیک این کشور انتخاب شده و عضو ناتو است، در برخی مسائل از جمله بحران سوریه باید از منظر ترکیه به این بحران نگرسته و راهبرد آن اجراء شود؛ موضوعی که مورد پذیرش کشورهای غربی و آمریکا قرار نگرفت و با ابتکار ایران و روسیه این بحران فروکش کرد و صلح آمیز حل و فصل شد.

در پایان پیش‌بینی می‌شود همکاری‌های نظامی ترکیه با چین وارد فاز عملیاتی نخواهد شد و بیشتر در راستای گرفتن امتیازات از طرف‌های غربی و امریکائی باشد؛ هر چند اکنون در تحلیل وضعیت موجود، کشورهای عضو ناتو همچنان به این نتیجه نرسیده‌اند که ترکیه از تصمیم خود منصرف شده است یا خیر؟ از این روی، سفرهای متعدد مقامات وزارت دفاع آمریکا و ناتو به ترکیه، نشانگر حساسیت آن‌ها نسبت به انتخاب این سیستم در ساختار دفاعی ترکیه است که در صورت عملی شدن این قرارداد با توجه به طرح موضوع قیمت‌ها و انتقال فناوری، می‌تواند مورد توجه دیگر کشورهای عضو ناتو قرار گیرد.

* کارشناس ارشد روابط بین‌الملل